

Κε.Σ.Συ.Θ. (Κέντρο Συνθετικής Συστημικής Θεραπείας)

Οδηγός σπουδών

Γενικές πληροφορίες

Με χαρά σας καλωσορίζω στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Κε.Σ.Συ.Θ. (Κέντρο Συνθετικής Συστημικής Θεραπείας)!

Σκοπός του προγράμματος είναι η ολιστική **αντιμετώπιση των προβλημάτων που διέπουν την ανθρώπινη ύπαρξη μέσα από ένα συστημικό πρίσμα**. Πιο συγκεκριμένα, το Κε.Σ.Συ.Θ. αντιμετωπίζει τα ανθρώπινα προβλήματα συνθέτοντας μια ποικιλία διαφορετικών θεραπευτικών προσεγγίσεων στο πλαίσιο του κονστρουκτιβιστικού τρόπου σκέψης.

Όπως υποστηρίζει ο φιλόσοφος Πλούταρχος, *“το μυαλό δεν είναι ένα δοχείο που πρέπει να γεμίσει, αλλά μια φωτιά που θα μας ήταν χρήσιμο να ανάψει”*, έτσι και το παρόν εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι μια **συνεχής πρόσκληση διάδρασης μεταξύ της εκμάθησης και της πράξης**, παρέχοντας στους εκπαιδευόμενους μια ποικιλία θεωριών και πρακτικής άσκησης.

Μέσα από μία οργανωμένη διαδικασία μάθησης και εκπαίδευσης θα δοθούν οι δυνατότητες να δημιουργηθούν γνώσεις, να καλλιεργηθούν ταλέντα, να βιωθούν ικανότητες και να αξιοποιηθούν αποθέματα χρήσιμα και δημιουργικά στην εφαρμογή της συνθετικής ψυχοθεραπείας στην κλινική πράξη.

Οι αιτήσεις γίνονται δεκτές έως τον Οκτώβριο του 2025 (έναρξη Οκτώβριος).

Σε ποιους απευθύνεται

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε **επαγγελματίες ψυχικής υγείας** καθώς και τόσο σε απόφοιτους ανθρωπιστικών όσο και κοινωνικών σχολών που ενδιαφέρονται να αποκτήσουν τις απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις και πρακτικές δεξιότητες για την άσκηση της συνθετικής συστημικής ψυχοθεραπείας.

Διάρκεια και χρόνος

Η Εκπαίδευση διαρκεί τέσσερα (4) χρόνια, από 2500 έως 2900 ώρες εκπαίδευσης.

Κατά την διάρκεια του πρώτου έτους, η ύλη παραδίδεται μέσα σε τέσσερις (4) Παρασκευές (από τις 17:00 έως και τις 21:00) και δέκα (10) Σαββατοκύριακα (από τις 10:00 έως και τις 18:00) για κάθε έτος.

Το δεύτερο, τρίτο και τέταρτο έτος, ολοκληρώνεται μέσα σε δέκα (10) Σαββατοκύριακα (ανά έτος) (από τις 10:00 έως και τις 18:00) για κάθε έτος. Επιπλέον, δύο φορές κάθε μήνα υπάρχει η δυνατότητα ομαδικής ή/και ατομικής εποπτείας.

Παρασκευή (4 φορές τον χρόνο)

Ώρες	Δράσεις
17:00-18:30	Θεωρία
19:00-21:00	Πρακτική Άσκηση

Σαββατοκύριακο (10 φορές τον χρόνο)

Ώρες	Δράσεις
10:00-11:30	Θεωρία
12:00-14:00	Θεωρία
15:00-17:00	Μελέτες Περίπτωσης, Παιχνίδι Ρόλων, Πρακτική ή Ομαδική Δουλειά
17:30-18:00	Αναστοχασμός/Τελικά Σχόλια

Πρακτική άσκηση

Η συμμετοχή σε θεραπευτική ομάδα «πίσω από τον καθρέφτη», αναστοχαστική ομάδα, ανάληψη περιστατικών υπό άμεση και έμμεση εποπτεία πραγματοποιείται από το 2^ο έως και το 4^ο έτος σε συνεννόηση με τον/την κάθε εκπαιδευόμενο/η και ανάλογα με τις δυνατότητές του/της. Οι εν λόγω δράσεις δεν πραγματοποιούνται κατά την διάρκεια των μαθημάτων αλλά προσαρμόζονται ανάλογα με τις χρονικές διαθεσιμότητες των εκπαιδευόμενων.

Παρακολούθηση μέσω διαδικτύου

Στους/στις εκπαιδευόμενους/ες από περιοχές εκτός Θεσσαλονίκης, δίνεται η δυνατότητα να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα μέσω διαδικτύου. Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα ασύγχρονης παρακολούθησης.

Δομή και Αναγνώριση

Το παρόν πρόγραμμα είναι αναγνωρισμένο τόσο από την Ευρωπαϊκή Εταιρεία Οικογενειακής Θεραπείας (European Family Therapy Association – E.F.T.A.) όσο και από την Ευρωπαϊκή Εταιρεία Ψυχοθεραπείας (European Association for Psychotherapy – E.A.P.) καθώς και την Ελληνική Εταιρεία Ψυχοθεραπείας (Ε.Ε.Ψ.Ε.).

Οι ώρες κάθε έτους έχουν διαμοιραστεί με τέτοιο τρόπο ώστε οι εκπαιδευόμενοι να διευρύνουν τόσο τους θεωρητικούς όσο και τους πρακτικούς ορίζοντες τους.

Παρασκευή

Ώρες	Δράσεις
17:00-18:30	Θεωρία
19:00-21:00	Πρακτική Άσκηση

Σαββατοκύριακο

Ώρες	Δράσεις
10:00-11:30	Θεωρία
12:00-14:00	Θεωρία
15:00-17:00	Μελέτες Περίπτωσης, Παιχνίδι Ρόλων. Πρακτική ή Ομαδική Δουλειά
17:30-18:00	Αναστοχασμός/Τελικά Σχόλια

Πρώτο έτος

Αρχικά, αναλύονται οι **βασικές έννοιες της συστημικής θεραπείας, του Διαθεωρητικού μοντέλου και των επιπλέον θεωριών** που το απαρτίζουν. Στην συνέχεια, γίνεται συζήτηση σχετικά με τις **κύριες σχολές της συστημικής θεραπείας**. Έπειτα, ακολουθεί ο **αναστοχασμός** τους έτους. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, ότι η πρακτική άσκηση των εκπαιδευόμενων ξεκινάει στο τέλος του πρώτου έτους.

Αναλυτικότερα:

Ημέρες	Θεματικές	Εισηγητές
1.	Σαββατοκύριακο	
	Ιστορία των θεραπευτικών προσεγγίσεων (Γνωστική Συμπεριφορική Θεραπεία, Θεωρία του Δεσμού, Προσωποκεντρική Προσέγγιση, Συστημική Θεραπεία)	
	Βασικές Θεραπευτικές αρχές και στάσεις απέναντι στην Θεραπεία	
	Συμβουλευτικές Δεξιότητες	
	Τρόποι Αξιολόγησής Περιστατικών	
	Διαθεωρητικό Μοντέλο Συνθετική Θεωρία Μέρους Α	
2.	Παρασκευή	
	Πρακτική άσκηση (Συμβουλευτικές Δεξιότητες και Διαθεωρητικό Μοντέλο)	
	Συζήτηση πάνω σε περιστατικά (βιωματικές ασκήσεις, ανάλυση μελέτης περίπτωσης & παιχνίδια ρόλων).	
	Σαββατοκύριακο	

Διαθεωρητικό Μοντέλο

	Συνθετική Θεωρία Μέρος Β Τα Στάδια και τα Επίπεδα της Αλλαγής Βασικές Συστημικές έννοιες	
3.	Παρασκευή Πρακτική άσκηση της θεωρίας (Θεωρία του Δεσμού και Διαθεωρητικό Μοντέλο). Συζήτηση πάνω σε περιστατικά (βιωματικές ασκήσεις, ανάλυση μελέτης περίπτωσης & παιχνίδια ρόλων). Σαββατοκύριακο Ο ρόλος του Διαθεωρητικού Μοντέλου στις συστημικές Υποθέσεις Οι Διαδικασίες της αλλαγής Η Γενική Θεωρία Συστημάτων Μέρος Α΄	
4.	Σαββατοκύριακο <u>Α Κυβερνητική</u> Δομική Οικογενειακή Θεραπεία (Minuchin, 1977) Στρατηγική Οικογενειακή Θεραπεία (Haley, 1977) Συστημική Κυβερνητική Οικογενειακή Θεραπεία (Selvini Palazzoli κ.α., 1977) Πολυγενεακό Μοντέλο (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1981. Stierlin, 1978) Βιωματική Οικογενειακή Θεραπεία (Satir, 1990. Whitaker, 1991)	

5.	Παρασκευή Πρακτική άσκηση της θεωρίας (Padesky και Διαθεωρητικό Μοντέλο). Συζήτηση πάνω σε περιστατικά (βιωματικές ασκήσεις, ανάλυση μελέτης περίπτωσης & παιχνίδια ρόλων). Σαββατοκύριακο <i>Β'</i> <i>Κυβερνητική</i> Κουνστρουκτιβισμός και η θεραπεία στο Μιλάνο (Boscolo κ.α., 1988. Stierlin, 1988) Η Αναστοχαστική ομάδα του Andersen κ.α. (1990) Γενική Θεωρία Συστημάτων Μέρος Β'	
6.	Παρασκευή Πρακτική άσκηση της θεωρίας (Συμβουλευτικές Δεξιότητες, μοντέλο Padesky, θεωρία του Δεσμού και Διαθεωρητικό Μοντέλο) Συζήτηση πάνω σε περιστατικά (βιωματικές ασκήσεις, ανάλυση μελέτης περίπτωσης & παιχνίδια ρόλων). Σαββατοκύριακο Συστημικές Υποθέσεις, Κυκλικότητα, Ερωτήσεις και Στόχοι: Από την Θεωρία στην Πράξη	
7.	Σαββατοκύριακο Κοινωνικός Κουνστρουξιονισμός <i>Γλώσσα</i> <i>:</i>	

	Αναγνώριση γλωσσικών σχημάτων Κατανόηση προβλημάτων Όταν το πρόβλημα είναι η λύση Αναγνώριση σχημάτων σχέσεων Niklas Luhmann & Paul Watzlawick	
8.	Σαββατοκύριακο <u>Μεταμοντέρνες Θεωρίες- Αφηγηματική Προσέγγιση</u> Εποικοδομητικοί και βοηθητικοί διάλογοι (Anderson & Goolishian, 1990, 1992) Βραχεία Θεραπεία εστιασμένη στην λύση (De Shazer, 1989) Θεραπεία ως αποδόμηση (White, 1992)	
9.	Σαββατοκύριακο Μεθοδολογία & Έρευνα στην Συστημική/Οικογενειακή Θεραπεία Σταθμοί ερευνητικών δεδομένων για την Συστημική Θεραπεία	
10.	Σαββατοκύριακο Αξιολογήσεις Εκπαιδευόμενων Αναστοχασμός Έτους	

Δεύτερο έτος

Κατά την διάρκεια του έτους, αναλύονται **τα στάδια και η διαδικασία της θεραπείας**, περιγράφεται μια μεγάλη σειρά από **τεχνικές**, γίνονται συζητήσεις γύρω από τον **κώδικα δεοντολογίας**, αναλύεται η **σχέση της ψυχοπαθολογίας με το Διαθεωρητικό μοντέλο**.

Στο πρώτο μισό του δεύτερου έτους, οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν την **θεωρία των ομάδων συνεργασίας** και στο δεύτερο μισό παρακολουθούν **συνεδρίες των εκπαιδευτών πίσω από τον καθρέφτη**, όπου έπειτα ακολουθεί αναστοχαστική συζήτηση.

Στο τέλος του έτους, ασκείται **κριτική πάνω στις θεραπευτικές προσεγγίσεις** και ακολουθεί το Σαββατοκύριακο της αξιολόγησης του έτους.

Αναλυτικότερα:

Ημέρες	Θεματικές	Εισηγητές
	Σαββατοκύριακο	
	<u>Πρώτο στάδιο θεραπείας</u>	
1	Κώδικας Δεοντολογίας της ΕΕΤΑ/Ασέβεια/Όρια Βασικά στοιχεία της θεραπευτικής Διαδικασίας/ Οκανόνας του ενός τρίτου Η σημαντικότητα της θεραπευτικής γλώσσας Εργαλεία Αξιολόγησης Δουλεύοντας με την διαφορετικότητα (Φύλλο, Κουλτούρα, Ηλικία, Σεξουαλικός Προσανατολισμός) και Θεραπευτική Σχέση	
	10	

	Πως προσεγγίζουμε το πρόβλημα; Τι είναι πρόβλημα; Η σημασία του αιτήματος/ Ανάγκες Θεραπευτή και Θεραπευόμενου Το πρώτο τηλεφώνημα Συλλέγοντας τις πρώτες πληροφορίες (γενεόγραμμα, οργανόγραμμα κ.α.) Συμβόλαια, στόχοι, συχνότητα, θεραπευτική πορεία, συχνές ερωτήσεις & δομή/περιεχόμενο	
2	Σαββατοκύριακο Ο Ευατός του Θεραπευτή/ Η σημασία του αιτήματος/ Ανάγκες Θεραπευτή και Θεραπευόμενου Burn Out Αυτό-Εποπτεία (το καρουζέλ των εντολών) Αυτό-αποτελεσματικότητα Υπάρχουν ακατάλληλα περιστατικά; <u>Ενδιάμεσο στάδιο θεραπείας: Μέρος Α'</u> Δομή και βασικές τεχνικές Παρασκευές: Ομαδική Δουλειά/ Συν-θεραπεία/Πίσω από τον Καθρέφτη/Αναστοχαστική Ομάδα/Φωνές. Θεωρία και πρακτική άσκηση.	
3	Σαββατοκύριακο <u>Ενδιάμεσο στάδιο θεραπείας: Μέρος Β'</u>	

	Θεραπεία Εστιασμένη στην Συμπόνια μέσα από ένα Συνθετικά Συστημικό πρίσμα	
4		Σαββατοκύριακο <u>Ενδιάμεσο στάδιο θεραπείας: Μέρος Γ'</u> Θεραπεία Gestalt μέσα από ένα Συνθετικά Συστημικό πρίσμα
5		Σαββατοκύριακο <u>Ενδιάμεσο στάδιο θεραπείας: Μέρος Δ'</u> Επιπρόσθετες Τεχνικές και παρεμβάσεις: Επιπρόσθετες Τεχνικές και παρεμβάσεις: Υπνοσυστημική και η θεωρία του Bert Hellinger Οικογενειακό γλυπτό και σανίδι Ιστορίες και αλληγορίες: Οι παράδοξες τεχνικές του Milton Erickson Παρεμβάσεις Ψυχοδυναμικού Τύπου μέσα από ένα Συνθετικά Συστημικό πρίσμα
6		Σαββατοκύριακο <u>Ενδιάμεσο στάδιο θεραπείας: Μέρος Ε'</u> Επιπρόσθετες Τεχνικές και παρεμβάσεις: Μια φαρέτρα από παρεμβάσεις συστημικής θεραπείας Σχόλια, φιλοφρονήσεις και Τελικές παρεμβάσεις/Αναθέσεις Πολυπλοκότητα/ Κυκλικό Ερωτηματολόγιο/Δίπολα/ Θεραπευτικό

	Splitting/ Αναπλαισίωση	
7	Σαββατοκύριακο <u>Ενδιάμεσο στάδιο θεραπείας: Μέρος Ζ΄</u> Επιπρόσθετες Τεχνικές και παρεμβάσεις: Παρεμβάσεις Γνωστικού τύπου και Συμπεριφορικά πειράματα μέσα από ένα Συνθετικά Συστημικό πρίσμα Επιπρόσθετες Συστημικές Τεχνικές	
8	Σαββατοκύριακο DSM 5/ICD 10/Χάρτης Κλινικών Εικόνων Συστημική Διαγνωστική των Αποθεμάτων και Μοντέλο Ψυχοπαθολογίας	
9	Σαββατοκύριακο <u>Τελικό στάδιο θεραπείας</u> Drop Out/Κλείσιμο Θεραπευτικής Διαδικασίας/Πότε ολοκληρώνεται η θεραπεία; Διαθεωρητικό Μοντέλο και Σύνοψη των Παρεμβάσεων Κριτική της Προσέγγισης/Τομείς Εφαρμογής	
10	Σαββατοκύριακο Αξιολογήσεις/Αναστοχασμός έτους	

Τρίτο έτος

Οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν να δουλεύουν με τις **κλινικές εικόνες** τόσο με Συνθετικό όσο με συστημικό τρόπο. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν στην **αναστοχαστική ομάδα** μαζί με τους εκπαιδευτές τους.

Κλινικές εικόνες και εποπτεία

Η εκμάθηση των κλινικών εικόνων γίνεται ένα Σαββατοκύριακο τον μήνα και η εποπτεία (ομαδική ή ατομική) δύο φορές τον μήνα.

Άμεση και Έμμεση κλινική εποπτεία

Άμεση Εποπτεία: Καθώς οι εκπαιδευόμενοι/ες επιτελούν ζωντανές συνεδρίες στα πλαίσια της πρακτικής τους άσκησης, εποπτεύονται σε ζωντανό χρόνο και λαμβάνουν άμεση ανατροφοδότηση.

Έμμεση Εποπτεία: Κατά την έμμεση εποπτεία, οι εκπαιδευόμενοι/ες εποπτεύονται από το υλικό που θα έχουν συλλέξει είτε από την πρακτική άσκηση τους είτε από την δουλειά τους.

Αναλυτικότερα:

Ημέρες	Θεματικές	Εισηγητές
1.	Σαββατοκύριακο Άγχος/Mindfulness/Φοβίες	
2.	Σαββατοκύριακο Τραύμα/Rape/Sexual Abuse/Κατάχρηση στην θεραπεία/ Θύματα και Θύτες	
3.	Σαββατοκύριακο Ψυχοσωματικά	
4.	Σαββατοκύριακο Κατάθλιψη/Πένθος	
5.		

	Σαββατοκύριακο Διπολική Διαταραχή/Αυτοτραυματισμός	
6.	Σαββατοκύριακο Ιδιοψυχαναγκαστική/Καταναγκαστική Διαταραχή	
7.	Σαββατοκύριακο Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής	
8.	Σαββατοκύριακο Εξαρτήσεις	
9.	Σαββατοκύριακο Διαταραχές Προσωπικότητας	
10.	Σαββατοκύριακο Αναστοχασμός/Αξιολόγηση έτους	

Τέταρτο έτος

Στο τελευταίο έτος δίνεται βάση στην **ομαδική θεραπεία**, στην **θεραπεία ζεύγους**, στην **οικογενειακή θεραπεία**, στην **θεραπεία της ψύχωσης**. καθώς και στην **ψυχοθεραπεία παιδιών και σύνθετων κλινικών εικόνων**.

Η εκμάθηση των κλινικών εικόνων γίνεται ένα Σαββατοκύριακο τον μήνα και η εποπτεία (ομαδική ή ατομική) μια φορά τον μήνα ή περισσότερες, ανάλογα με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων.

Αναλυτικότερα:

Ημέρες	Θεματικές	Εισηγητές
1.	Σαββατοκύριακο Ομαδική Ψυχοθεραπεία Θεωρίες και Τεχνικές	
2.	Σαββατοκύριακο Θεραπεία Ζεύγους Γενικές αρχές και τεχνικές Σεξουαλικά Προβλήματα Απιστία	
3.	Σαββατοκύριακο Οικογενειακή Θεραπεία: Από την θεωρία στην πράξη, Κλινικές Εικόνες Μέρος 1 Αυτοτραυματισμός/Αυτοκτονία/Ενδοοικογενειακή Βία/Διαχείριση Θυμού/Συγκρούσεις/Θύτες και Θύματα/ Μη Βίαιη Αντίσταση	
4.	Οικογενειακή Θεραπεία: Από την θεωρία στην πράξη, Κλινικές Εικόνες Μέρος 2 Ασθένεια/ Αναπηρία/Αυτοάνοσα/Φροντιστές/Υυιοθεσία/Σύνθετες κλινικές εικόνες	
5.	Σαββατοκύριακο Η Οικογενειακή Θεραπεία της Ψύχωσης Ιστορική αναδρομή στην οικογενειακή θεραπεία της ψύχωσης Σύγχρονα μοντέλα διαχείρισης	
6.		

	Σαββατοκύριακο Η Ατομική Θεραπεία της Ψύχωσης/ Συνοδεία Ανοιχτός διάλογος Σύγχρονα μοντέλα διαχείρισης	
7.	Σαββατοκύριακο Δουλεύοντας με παιδιά: Διαγνωστική Παιδιών Διαγνωστικά εργαλεία για παιδιά Παιδαγωγική προσέγγιση Play Therapy/Sand Therapy Updates στον χώρο των διαγνωστικών εργαλείων	
8.	Σαββατοκύριακο Δουλεύοντας με παιδιά: Αναπτύσσοντας την επικοινωνία ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά: Σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα Οι Τεχνικές του Αποτελεσματικού Γονέα (Thomas Gordon)	
9.	Σαββατοκύριακο Δουλεύοντας με παιδιά: Παιδιά με αναπηρίες/Αυτιστικό Φάσμα/Επιλεκτική Αλαλία/ΔΕΠΥ/Ακράτεια/Κοπρολαγνεία Ατομικά και Οικογενειακά Settings	

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σαββατοκύριακο

10.	Αναστοχασμός Εκπαιδευτικού/ Αξιολογήσεις/ Επαγγελματικός Προσανατολισμός	
------------	--	--

Σύγχρονες Μέθοδοι Αξιολόγησης

1. Σε κάθε έτος, οι εκπαιδευόμενοι **έχουν την ευκαιρία να ανακεφαλαιώσουν και να μάθουν την διδακτέα ύλη μέσα από ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι** (application για το κινητό) που έχει φτιαχτεί από την επιστημονική ομάδα του Κε.Σ.Συ.Θ. Μπορείτε να βρείτε την Demo Version του στο play store με το όνομα Psycho Quest Trial Version και στο app store με το όνομα Psycho Quest
2. Για να ολοκληρώσει κάποιος/α το πρόγραμμα θα πρέπει να έχει συμμετάσχει στο **80% των εκπαιδευτικών ωρών κάθε έτους.**
3. Σε κάθε έτος οι εκπαιδευόμενοι, καλούνται να **παρουσιάσουν προφορικά ένα κομμάτι της εκάστοτε ύλης όπου θα έχουν επιλέξει.**
4. Κατά την ολοκλήρωση του προγράμματος, οι εκπαιδευόμενοι θα χρειαστεί να έχουν ολοκληρώσει τις ενέργειες που αναγράφονται στον παρακάτω πίνακα:

Δράσεις	Ώρες
Ψυχοθεραπεία (ατομική/ομαδική)	50
Πρακτική Άσκηση	Σύνολο 500 έως 700
1. Εποπτεία Ομαδική/Ατομική	200
2. Ομάδα Πίσω από τον Καθρέφτη	40

3. Ομάδα Αναστοχασμού	10
4. Περιστατικά Ατομικά/Οικογενειακά/Ζεύγους	Από 300 έως 450
Θεωρία/Παιχνίδια Ρόλων/Μελέτες Περιπτώσεων	700
Εκμάθηση Μέσω Παιχνιδιού	250
Self-Directed Learning	300
Tutor-Directed Learning	500
Συμμετοχή σε Ερευνητική Ομάδα (προαιρετικά, για όποιον/α το επιθυμεί)	200
Σύνολο	Από 2500 έως 2900

****Αν κάποιος/α εκπαιδευόμενος/η το επιθυμεί**, μπορεί να παρακολουθήσει μόνο το θεωρητικό κομμάτι της εξειδίκευσης, χωρίς την πρακτική άσκηση, λαμβάνοντας στο τέλος μια βεβαίωση συμμετοχής.*

Χώρος υλοποίησης

Το Πρόγραμμα υλοποιείται στον ψυχοθεραπευτικό χώρο του Ιν.Σ.Συ.Θ.Θ., στη Θεσσαλονίκη (Άρη Βελουχιώτη 5, Πλατεία Αμπελοκήπων).

Σύγχρονες υποδομές

Το εκπαιδευτικό κέντρο παρέχει όλα τα απαραίτητα μέσα και την τεχνική υποδομή (κατάλληλους χώρους και εξοπλισμό), ώστε να υποστηρίξει τόσο τη διδακτική όσο και την κλινική διαδικασία. Το κέντρο έχει διαμορφωθεί με τις **προδιαγραφές ενός “έξυπνου” γραφείου**, διαθέτοντας πολλές και διαφορετικές “έξυπνες” συσκευές. Είναι **εξοπλισμένο με κλειστό σύστημα παρακολούθησης και καταγραφής**, και **σύγχρονα οπτικο-ακουστικά μέσα** για τη διεξαγωγή των θεωρητικών και πρακτικών σεμιναρίων (κάμερες με ανάλυση 2K, τηλεόραση 4K UHD, κατάλληλη διαρρύθμιση κ.α.).

Βιβλιοθήκη

Το κέντρο διαθέτει επίσης μια πλούσια βιβλιοθήκη που ανανεώνεται συνεχώς, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας είναι ψηφιοποιημένο, αποτελούμενη από άρθρα, βιβλία και περιοδικά.

Τμήμα Έρευνας

Το κέντρο παρέχει τμήμα έρευνας. Η συμμετοχή στις ερευνητικές δράσεις είναι προαιρετική και οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να συμμετέχουν σε όσα project επιθυμούν.

Παρακολούθηση μέσω διαδικτύου

Στους/στις εκπαιδευόμενους/ες από περιοχές εκτός Θεσσαλονίκης, δίνεται η δυνατότητα να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα μέσω Διαδικτύου. Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα ασύγχρονης παρακολούθησης (μέσω της πλατφόρμας e-class).

Κόστος

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα κοστίζει 1900 ευρώ (ρωτήστε στην γραμματεία για τις ειδικές εκπτώσεις). **Στην τιμή συμπεριλαμβάνονται οι ομαδικές/ατομικές εποπτικές συναντήσεις καθώς και η προσωπική ανάπτυξη, ωστόσο δεν συμπεριλαμβάνεται η προσωπική/ατομική θεραπεία.**

Δήλωση συμμετοχής

Τηλεφωνική επικοινωνία στον αριθμό 6978565825 ή αποστολή mail στο integrativesystemic@gmail.com

* Η **απευθείας ένταξη** σε κάποιο από τα επόμενα εκπαιδευτικά έτη, είναι **δυνατή**, εφόσον ο/η εκπαιδευόμενος/η έχει ολοκληρώσει τα προηγούμενα εκπαιδευτικά έτη, στο πλαίσιο κάποιου άλλου εκπαιδευτικού κέντρου συστημικής θεραπείας.

Οι αιτήσεις γίνονται δεκτές είτε έως τις 04/10/2023 (έναρξη Οκτώβριος), είτε έως τις 10/03/24 (έναρξη Μάρτιος).

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Circular interviewing

Brown, J. (1997). Circular questioning: an introductory guide, *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 18(2): 109–14.

Cronen, V. and Lang, P. (1994). *Language and action: Wittgenstein and Dewey in the practice of therapy and consultation*, Human Systems, 5: 5–43.

Penn, P. (1982). Circular questioning, *Family Process*, 21(3): 267–80.

Penn, P. (1985) Feed-forward: future questions, future maps, *Family Process*, 24(3): 299–310.

Tomm, K. (1987) Interventive interviewing. Part II. Reflexive questioning as a means to enable self-healing, *Family Process*, 26: 167–83.

Tomm, K. (1988). Interventive interviewing. Part III. Intending to ask lineal, circular, strategic, or reflexive questions? *Family Process*, 27: 1–15.

Child abuse

Anderson, S. and Miller, R. (2006). The effectiveness of therapy with couples reporting a

history of childhood sexual abuse: an exploratory study, *Contemporary Family Therapy*, 28(3): 353–66.

Asen, K.E., George, E., Piper, R. and Stevens, A. (1989). A systems approach to child abuse: management and treatment issues, *Child Abuse and Neglect*, 13: 45–57.

Grief, G., Finney, C., Greene-Joyner, R., Minor, S. and Stitt, S. (2007). Fathers who are court-mandated to attend parenting education groups at a child abuse prevention agency:

implications for family therapy, *Family Therapy*, 34(1): 13–26.

Pardeck, J. (2004). Treating child abuse and neglect with family therapy intervention, *Family Therapy*, 31(1): 17–32.

Smith, G. (1995). *Hierarchy in families where sexual abuse is an issue*, in C. Burck and B. Speed (eds) *Gender, Power and Relationships*. London: Routledge.

Tell, S., Pavkov, T., Hecker, L., & Fontaine, K. (2006). Adult survivors of child abuse: an application of John Gottman's Sound Marital House Theory, *Contemporary Family Therapy*, 28(2): 225–38.

Couple therapy

Allen, E.S., Rhoades, G.K., Stanley, S.M., et al. (2008). Premarital precursors of marital infidelity, *Family Process*, 47(2): 243–59.

Anderson, S. and Miller, R. (2006). The effectiveness of therapy with couples reporting a history of childhood sexual abuse: an exploratory study, *Contemporary Family Therapy*, 28(3): 353–66.

Beltin, B. (2008). Qualitative research in marriage and family therapy. Who is in the interview? *Contemporary Family Therapy*, 30(1): 48–58.

Berns, S.B., Jacobsen, N.S. and Gottman, J.M. (1999). Demand/withdraw interaction patterns

between different types of batterers and their spouses, *Journal of Marital and Family Therapy*, 25(3): 337–47.

Bigner, J.J., & Wetchler, J.L. (2004). *Relationship Therapy with Same-sex Couples*.

London:Routledge.

Bograd, M., & Mederos, F. (1999). Battering and couples therapy: universal screening and selection of treatment modality, *Journal of Marital and Family Therapy*, 25(3): 291– 312.

Bowman, L., & Fine, M. (2000). Client perceptions of couples therapy: helpful and unhelpful aspects, *American Journal of Family Therapy*, 28(4): 295–310.

Brimhall, A., Wampler, K., &Kimball, T. (2008). Learning from the past, altering the future: a tentative theory of the effect of past relationships on couples who remarry, *Family Process*, 47(3): 373–87.

Burgoyne, C.B., Clarke, V., Reibstein, J. and Edmunds, A.M. (2006). ‘All my worldly goods I share with you’? Managing money at the transition to heterosexual marriage, *Sociological Review*, 54: 619–37.

Byrne, M., Carr, A., & Clark, M. (2004). The efficacy of behavioral couples therapy and emotionally focused therapy for couple distress, *Contemporary Family Therapy*, 26(4): 361–87.

Gardener, B., & Allen, K. (2008). Uncovering dynamical properties in the emotional system of married couples, *Contemporary Family Therapy*, 30(20): 111–26. Gottman, J.M., & Notarius, C.I. (2002). Marital research in the 20th century and a research agenda for the 21st century, *Family Process*, 41(2): 159–97.

Culture, ethnicity and diversity

Borstnar, J., Bucar, M.M., Makovec, A.R., et al. (2005). Co-constructing a cross-cultural course: resisting and replicating colonizing practices, *Family Process*, 44(1): 121–31. Boyd-Franklin, N. (1993). *Race, class and poverty*, in F. Walsh (ed.) *Normal Family Processes*. New York: Guilford Press.

- Burck, C. (2004). Living in several languages: implications for therapy, *Journal of Family Therapy*, 26(4): 314–39.
- Chung, H. and Gale, J. (2009) Family functioning and self-differentiation: a cross-cultural examination, *Contemporary Family Therapy*, 31(1): 123–39.
- Gostecnik, C., Repic, T., & Cvetek, R. (2009). Potential curative space in relational family therapy, *Journal of Family Psychotherapy*, 20(1): 46–59.
- Halson, A. (2005). White – British or not, Context, *The Magazine for Family Therapy*, 80: 35–6.
- Hardy, K. (1993). *War of the worlds*, *Networker*, July/August: 50–7.
- Hardy, K.V. and Laszlo, T.A. (1995). The cultural genogram: key to training culturally competent family therapists, *Journal of Marital and Family Therapy*, 21(3): 227–37.
- Hussain, N. and Glenn, C. (2008) Special issue: Social class – have we got news for you? Context, *The Magazine for Family Therapy*, 95.
- Karamatali, R. (2007). Learning to be mindful of difference: teaching systemic skills in cross-cultural encounters, *Journal of Family Therapy*, 29(4): 368–72.

Divorce and mediation

- Adams, M. and Coltrane, S. (2007). Framing divorce reform: media, morality, and the politics of family, *Family Process*, 26(1): 17–34.
- Ahrons, C. (2007) Family ties after divorce: long-term implications for children, *Family Process*, 26(1): 53–66.
- Barrett, J. (1991). *To and Fro Children: A Guide to Successful Parenting after Divorce*. London: Thorsons.
- Barth, J. (2004) Grandparents dealing with divorce of their child: tips for grandparents and therapists, *Contemporary Family Therapy*, 26(1): 41–4.
- Bernstein, A. (2007). Re-visioning, restructuring and reconciliation: clinical practice with complex post-divorce families, *Family Process*, 26(1): 67–78.
- Bird, R. and Cretney, S. (1996). *Divorce: The New Law – The Family Law Act*. Bristol:

Family Law Publishing.

Brimhall, A., Wampler, K. & Kimball, T. (2008). Learning from the past, altering the future: atentative theory of the effect of past relationships on couples who remarry, *Family Process*, 47(3): 373–87.

Burck, C. and Daniel, G. (1995). *Moving on gender beliefs in divorce and stepfamily process*, in C. Burck and B. Speed (eds) *Gender, Power and Relationships*. London: Routledge.

Carrère, S. and Gottman, J.M. (1999). Predicting divorce among newlyweds from the first three minutes of a marital conflict discussion, *Family Process*, 38(3): 293–301. Cohen, O. and Finzi-Dottan, R. (2005) Parent–child relationships during the divorce process; from attachment theory and intergenerational perspective, *Contemporary Family Therapy*, 27(1): 81–99.

Coontz, S. (2007) The origins of modern divorce, *Family Process*, 26(1): 7–16.

Gorell Barnes, G. and Dowling, E. (1997). *Rewriting the story: children, parents and post divorce narratives*, in J. Byng-Hall and R. Papadopoulos (eds) *Multiple Voices: Narratives in Systemic Family Psychotherapy*. London: Duckworth.

Domestic violence

Almeida, R.V. and Durkin, T. (1999). The cultural context model: therapy for couples with domestic violence, *Journal of Marital and Family Therapy*, 25(3): 313–24.

Barnett, O., Miller-Perrin, C.P. and Perrin, R. (2005). *Family Violence across the Lifespan: An Introduction*. London: Sage Publications.

Bograd, M. (1999) Strengthening domestic violence theories: intersections of race, class, sexual orientation, and gender, *Journal of Marital and Family Therapy*, 25(3): 275–89. Goldner, V. (1999) Morality and multiplicity, *Journal of Marital and Family Therapy*, 25(3): 325–36.

Vetere, A. and Cooper, J. (2001). Working systemically with family violence: risk, responsibility and collaboration, *Journal of Family Therapy*, 23(4): 378–96.

Vetere, A. and Cooper, J. (2003). Setting up a domestic violence service, *Child and Adolescent Mental Health*, 8: 61–7.

Eating disorders

Bruch, H. (1988) *Conversations with Anorexics*. New York: Basic Books.

Colahan, M. and Robinson, P. (2002) Multi-family groups in the treatment of young adults with eating disorders, *Journal of Family Therapy*, 24(1): 17–30.

Coyne, J.C. and Anderson, B.J. (1989). The psychosomatic family reconsidered II: recalling a defective model and looking ahead, *Journal of Marital and Family Therapy*, 15(2): 139–48.

Dallos, R. (2003). Using narrative and attachment theory in systemic family therapy with eating disorders, *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 8(4): 521–35.

Dare, C. and Eisler, I. (2000). A multi-family group day treatment programme for adolescent eating disorder, *European Eating Disorders Review*, 8: 4–18.

Dare, C., Eisler, I., Russell, G.F.M. and Szmulker, G.I. (1990). The clinical and theoretical impact of a controlled trial of family therapy in anorexia nervosa, *Journal of Marital and Family Therapy*, 16(1): 39–57.

Eisler, I. (2005). The empirical and theoretical base of family therapy and multiple family day therapy for adolescent anorexia nervosa, *Journal of Family Therapy*, 27(2): 104–31. Fishman, H.C. (2004). *Enduring Change in Eating Disorders: Interventions with Long-term Results*. New York: Routledge.

Fleminger, S. (2005). A model for the treatment of eating disorders of adolescents in a specialized centre in the Netherlands, *Journal of Family Therapy*, 27(2): 147–57.

Gillett, K.S., Harper, J.M., Larson, J.H., Berrett, M.E. and Hardman, R.K. (2009) Implicit family process rules in eating-disordered and non-eating-disordered families, *Journal of Marital and Family Therapy*, 35(2): 159–74.

Minuchin, S., Rosman, B.L. and Baker, L. (1978). *Psychosomatic Families: Anorexia Nervosa in Context*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Palazzoli, M.S. (1974). *Self-Starvation: From the Intrapsychic to the Transpersonal Approach*. London: Chaucer.

Ethics and systemic family therapy

Böszörményi-Nagy, I. (1985). Commentary: transgenerational solidarity – therapy's mandate and ethics, *Family Process*, 24: 454–60.

Bray, J.H., Shepherd, J.N. and Hays, J.R. (1985). Legal and ethical issues in informed consent to psychotherapy, *American Journal of Family Therapy*, 13: 50–60.

Doherty, W. and Boss, P. (1991). Values and ethics in family therapy, *The Handbook of Family Therapy*, Volume II. New York: Brunner/Mazel.

Donovan, M. (2003) Family therapy beyond postmodernism: some considerations on the ethical orientation of contemporary practice, *Journal of Family Therapy*, 25(3): 285–306.

Gilligan, C. (1982). *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Grames, H.A., Miller R.B., Robinson, W.D., Higgins, D.J. and Hinton, W.J. (2008). A test of contextual theory: the relationship among relational ethics, marital satisfaction, health problems, and depression, *Contemporary Family Therapy*, 30(4): 183–98.

Family and parenting interventions

Burbach, F.R. and Stanbridge, R.I. (1998). A family intervention in psychosis service integrating the systemic and family management approaches, *Journal of Family Therapy*, 20(3): 311–25.

Elliston, D., McHale, J., Talbot, J., Parmley, M. and Kuersten-Hogan, R. (2008). Withdrawal from coparenting interactions during early infancy, *Family Process*, 47(4): 481–99.

Lask, J. and Vetere, A. (2003) Special issue on family and couple interventions in depression, *Journal of Family Therapy*, 25(4): 315–6.

Family life cycle

Boyd Franklin, N. (1993). *Race, class and poverty, Normal Family Processes*.

New York: Guilford Press.

Carter, E. and McGoldrick, M. (eds) (1989). *The Changing Family Life Cycle*, 2nd edn.

Boston, MA: Allyn & Bacon.

Gay and lesbian families and family therapy

Amundson, J., Stewart, K. and Valentine, L. (1993). Temptations of power certainty, *Journal of Family and Marital Therapy*, 19(2): 111–23.

Bigner, J.J. and Wetchler, J.L. (2004). *Relationship Therapy with Same-sex Couples*.

London: Routledge.

Black, E.I. (1993) *Secrets in the Family and Family Therapy*. New York: W.W. Norton.

Boscolo, L. and Bertrando, P. (1996). *Systemic Therapy with Individuals*. London:

Karnac. Bozett, F.W. and Sussman, M.B. (1990). *Homosexuality and Family Relations*.

New York: Harrington Park Press.

Carter, E.A. and McGoldrick, M. (1989). *The Changing Family Life Cycle*, 2nd edn.

Boston, MA: Allyn & Bacon.

Clunis, M. and Green, G.D. (1988). *Lesbian Couples*. Seattle, WA: Seal Press.

Falco, K. (1991). *Psychotherapy with Lesbian Clients: Theory in Practice*. New York:

Brunner/Mazel.

Fassinger, R.E. (1991). The hidden minority. Issues and challenges in working with lesbian women and gay men, *Counselling Psychologist*, 19: 157–76.

Fish, L.S. and Harvey, R. (2005). *Nurturing Queer Youth: Family Therapy Transformed*.

New York: W. W. Norton.

Giddens, A. (1993). *The Transformation of Intimacy, Sexuality, Love and Eroticism in Modern Society*. Oxford: Polity Press.

Shernoff, M. (2007). Negotiated nonmonogamy and male couples, *Family Process* ,45(4):407– 18.

Gender

Bograd, M. (1990). Women treating men, *Family Therapy Networker*, May/June: 54–8.

Erkel, T.R. (1990). The birth of a movement, *Family Therapy Networker*, May/June: 26–35.

Frosh, S. (1995). *Unpacking masculinity: from rationality to fragmentation*, in C. Burck and B. Speed (eds) *Gender, Power and Relationships*. London: Routledge. Keeling, M.

and Piercy, F. (2007) A careful balance: multinational perspectives on culture, gender and power in marriage and family therapy practice, *Journal of Marital and Family Therapy*, 33(4): 443–63.

Knudson-Martin, C. and Silverstein, R. (2009). Suffering in silence: a qualitative meta-data-analysis of postpartum depression, *Journal of Marital and Family Therapy*, 35(2): 145–58.

Layton, M. (1989). Mother: making her real – the mother journey, *Family Therapy Networker*, September/October: 23–35.

McGoldrick, M. (1991). *Sisters*, in M. McGoldrick, C.M. Anderson and F. Walsh (eds) *Women in Families: A Framework for Family Therapy*. New York: W.W. Norton.

McInness-Miller, M. and Bryan, L. (2005). Beyond the frying pan: addressing work issues with women in therapy, *Contemporary Family Therapy*, 27(1): 51–63.

Miller, A.C. (1990). *The mother –daughter relationship and the distortion of reality in childhood sexual abuse*, in R.J. Perelberg and A. Miller (eds) *Gender and Power in Families*. London: Routledge.

Schwerdtfeger, K.L. and Wampler, K.S. (2009). Sexual trauma and pregnancy: a qualitative exploration of women's dual life experience, *Contemporary Family Therapy*, 31(2): 100–22.

Segal, L. (1995). *Feminism and the family*, in C. Burck and B. Speed (eds) *Gender, Power and Relationships*. London: Routledge.

Historical overview

Broderick, C.B. and Schrader, S.S. (1991). *The history of professional marriage and family therapy*, in A. Gurman and D. Kniskern (eds) *The Handbook of Family Therapy*, Vol. II. London: Guilford Press.

Burck, C. (1995). Developments in family therapy in the last five years, *ACPP Review and Newsletter*, 17(5): 247–54.

Doherty, W.J., McDaniel, S. and Hepworth, J. (1994). Medical family therapy: an emerging arena for family therapy, *Journal of Family Therapy*, 16(1): 31–46.

Gurman, A. and Kniskern, D. (1991). *The Handbook of Family Therapy*, Vol. II. New York: Brunner/Mazel.

Hoffman, L. (1985). Beyond power and control: toward a 'second order' family systems therapy, *Family Systems Medicine*, 3(4): 381–96.

Hoffman, L. (1990). Constructing realities: the art of lenses, *Family Process*, 29: 1–12.

Illness and learning disability

Altschuler, J. (1993). Gender and illness: implications for family therapy, *Journal of Family Therapy*, 15(4): 381–401.

Baron-Cohen, S. (2006). *Asperger Syndrome: A Different Mind*. DVD. London: Jessica Kingsley.

- Baum, S. and Lynggaard, H. (2006). *Intellectual Disabilities: A Systemic Approach. Systemic Thinking and Practice Series*. London: Karnac.
- Carnes, S. and Quinn, W. (2005). Family adaptation to brain injury: coping and psychological distress, *Families, Systems and Health*, 23: 186–203.
- Carr, A., O'Reilly, G., Walsh, P. and McEvoy, J. (2007). *Handbook of Clinical Psychology and Intellectual Disability*. London: Routledge.
- Davey, M., Gulish, L., Askew, J., Godette, K. and Childs, N. (2005). Adolescents coping with Mom's breast cancer: developing family intervention programs, *Journal of Marital and Family Therapy*, 31(2): 247–58.
- Ellenwood, A. and Jenkins, J. (2007). Unbalancing the effects of chronic illness: non-traditional family therapy assessment and intervention approach, *American Journal of Family Therapy*, 35(3): 265–77.
- Goldberg, D., Magrill, L., Hale, J., et al. (1995). Protection and loss: working with learning disabled adults and their families, *Journal of Family Therapy*, 17(3): 263–80.
- Herz Brown, F. (1989) *The impact of death and serious illness on the family life cycle*, in B. Carter and M. McGoldrick (eds) *The Changing Family Cycle*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Hoff, A., Mullins, L., Gillaspay, S., et al. (2005). An intervention to decrease uncertainty and distress among parents of children newly diagnosed with diabetes: a pilot study, *Families, Systems and Health*, 23: 329–42.
- Lemmens, G., Eisler, I., Heireman, M., Van Houdenhove, B. and Sabbe, B. (2005). Family discussion groups for patients with chronic pain: a pilot study, *Australia and New Zealand Journal of Family Therapy*, 26(1): 21–32.

Milan systemic therapy

Anderson, T., Danielsen, H., Sonnesyn, H. and Sonnesyn, M. (1985). Circular questioning and shifting relationships: an attempt to describe the process of change in a family, and evaluate the therapy's influence on changes, *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 6(3): 145–50.

Bertrando, P., Cecchin, G., Clerici, M., et al. (2006) Expressed emotion and Milan systemic intervention: a pilot study on families of people with a diagnosis of schizophrenia, *Journal of Family Therapy*, 28(1): 81–102.

Bowman, G. and Jeffcoat, P. (1990). The application of systems ideas in a social services field-work team, *Journal of Family Therapy*, 12(3): 243–54.

Palazzoli, M.S., Boscolo, L., Cecchin, G. and Prata, G. (1980). The problem of the referring person, *Journal of Marital and Family Therapy*, 6(1): 3–9.

Palazzoli, M.S., Boscolo, L., Cecchin, G. and Prata, G. (1980). Hypothesizing –circularity– neutrality: three guidelines for the conductor of the session, *Family Process*, 19(1): 3–12.

Narrative approaches to therapy

Epston, D. (1993). *Internalizing discourses versus externalizing discourses*, in S. Gilligan and R. Price (eds) *Therapeutic Conversations*. New York: W.W. Norton.

Epston, D. (2008). *Down Under and Up Over – Travels with Narrative Therapy*. London: Karnac.

Epston, D., White, M. and Murray, K. (1992). *A proposal for a re-authoring therapy: Rose's revisioning of her life and a commentary*, in S. McNamee and K. Gergen (eds) *Therapy as Social Construction*. New York: Sage.

Freedman, J. and Combs, G. (1996). *Narrative Therapy*. New York: W.W. Norton.

Freedman, J. and Combs, G. (1996). *The narrative metaphor and social construction*, in J. Freedman and G. Combs *Narrative Therapy*. New York: W.W. Norton.

- White, M. (1989). *Selected Papers*. Adelaide: Dulwich Centre Publications.
- White, M. (1991). Deconstruction and therapy, *Dulwich Centre Newsletter*, 3: 21–40.
- White, M. (1997). *Narratives of Therapists' Lives*. Adelaide: Dulwich Centre Publications.
- White, M. (2000). Exploring notions of spirituality and religion, *Context: The Magazine for Family Therapy*, 48: 5–8.
- White, M. (2005). Children, trauma, and subordinate storyline development, *International Journal of Narrative Therapy and Community Work*, 3/4: 10–22.
- White, M. (2007). *Maps of Narrative Practice*. New York: W.W. Norton.
- White, M. and Morgan, A. (2006). *Narrative Therapy with Children and their Families*. Adelaide: Dulwich Centre Publications.

Reflecting processes

- Andersen, T. (1987). *The reflecting team: dialogue and meta-dialogue in clinical work*, *Family Process*, 26: 415–28.
- Andersen, T. (1991). *The Reflecting Team: Dialogues and Dialogues about the Dialogues*. New York: W.W. Norton.
- Andersen, T. (1992). *Reflections on re reflecting with families*, in S. McNamee and K. Gergen (eds) *Therapy as Social Construction*. London: Sage.
- Anderson, H. (1997). *Conversation, Language and Possibilities: A Postmodern Approach to Therapy*. New York: Basic Books.
- Anderson, H. (1997). *A philosophical stance: therapists' position, expertise and responsibility*, in H. Anderson *Conversation, Language and Possibilities*. New York: Basic Books.
- Anderson, H. and Jensen, P. (2007). *Innovations in the Reflecting Process: The Inspirations of Tom Andersen*. London: Karnac.
- Barbaro, B. d., Droz· dz· owicz, L., Janusz, B., et al. (2008). Multi-couple reflecting team: preliminary report, *Journal of Marital and Family Therapy*, 34(3): 287–97.

Research

Asen, K., Berkowitz, R., Cooklin, A., et al. (1991). Family therapy outcome research: a trial for families, therapists, and researchers, *Family Process*, 30: 3–20.

Dallos, R. and Vetere, A. (2005). *Research Methods in Psychotherapy*. Maidenhead: Open University Press.

Friedlander, M. (2009). Addressing systemic challenges in couple and family therapy research: introduction to the special section, *Psychotherapy Research*, 19(2): 129–32.

Imber-Black, E. (2007). The artful science of systemic research, *Family Process*, 45(1): 1– 3.

Schizophrenia and family therapy

Andersen, T. (1992). *Reflections on re flecting with families*, in S. McNamee and K. Gergen *Therapy as Social Construction*. London: Sage.

Berkowitz, R. (1984). Therapeutic intervention with schizophrenic patients and their families: a description of a clinical research project, *Journal of Family Therapy*, 6(2): 211–23.

Bertrando, P. (2006). The evolution of family intervention for schizophrenia: a tribute to Gianfranco Cecchin, *Journal of Family Therapy*, 28(1): 4–22.

Bressi, C., Manenti, S., Frongia, P., Porcellana, M. and Invernizzi, G. (2008). Systemic family therapy in schizophrenia: a randomized clinical trial of effectiveness, *Psychotherapy and Psychosomatics*, 77(1): 43–9.

Carpenter, W. (2007). Schizophrenia: disease, syndrome, or dimensions? *Family Process*, 46(2): 199–206.

Fadden, G. (2006). Training and disseminating family intervention for schizophrenia: developing family intervention skills with multi-disciplinary groups, *Journal of Family Therapy*, 28(1): 23–38.

Hoffman, P., Faizzetti, A., Buteau, E., et al. (2005). Family connections: a programme for relatives of persons with borderline personality disorder, *Family Process*, 44: 217–25. Johnstone, L. (1993). Family therapy and adult mental illness; letter to the editor, *Journal of Family Therapy*, 15(4): 441–5.

Jones, E. (1987). Brief systemic work in psychiatric settings where a family member has been diagnosed as schizophrenic, *Journal of Family Therapy*, 9(1): 3–25.

Kuipers, E. (2006). Family interventions in schizophrenia: evidence for efficacy and proposed mechanisms of change, *Journal of Family Therapy*, 28(1): 73–80.

Leff, J. (2005). *Advanced Family Work in Schizophrenia – An Evidence-based Approach*. London: Gaskell.

Linares, J.L. and Vallarino, D. (2008). *Schizophrenia and eco-resilience*, *Journal of Systemic Therapies*, 27(3): 16–29.

Seikkula, J., Alakare, B., Mäki P., Köngäs-Saviaro, P., Taskila, J.J., Tolvanen, A., Aaltonen, J., (2018). The family-oriented open dialogue approach in the treatment of first-episode psychosis: Nineteen-year outcomes, *Psychiatry Res.*, 270, 168-175.

Systems theory and cybernetics

Bilson, A. (1993). Applying Bateson's theory of learning to social work education, *Social Work Education*, 12(1): 46–61.

Boscolo, L., Cecchin, G., Hoffman, L. and Penn, P. (1987). *From psychoanalysis to systems, Milan Systemic Family Therapy*. New York: Basic Books.

Casey, D. (2002). Therapy and ecology: viewing the natural world through systemic lenses, *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 23(3): 138–44.

De Shazer, S. (1991). *The concept of system*, in S. de Shazer *Putting Difference to Work*. New York: W.W. Norton.

Guttman, H.A. (1991). *Systems theory, cybernetics, and epistemology*, in A. Gurman and

D. Kniskern (eds) *The Handbook of Family Therapy, Vol. II*. New York: Brunner/Mazel.

Pocock, D. (1999). Loose ends, *Journal of Family Therapy*, 21(2): 187–94.

Trauma and terrorism

Boss, P.G. (2002) Ambiguous loss: working with families of the missing, *Family Process*, 41(1): 14–17.

Blackburn, P. (2005). Speaking the unspeakable: bearing witness to the stories of political violence, war and terror, *International Journal of Narrative Therapy and Community Work*, 3/4: 97–165.

Catherall, D.R. (2002). The power of community, *Family Process*, 41(1): 18–20.

Chaitin, J. (2003). ‘Living with’ the past: coping and patterns in families of Holocaust survivors, *Family Process*, 42(2): 305–22.

Denborough, D. (2005). A framework for receiving and documenting testimonies of trauma, *International Journal of Narrative Therapy and Community Work*, 3/4: 34–42.

DeZulueta, F. (2006). The treatment of psychological trauma from the perspective of attachment research, *Journal of Family Therapy*, 28(4): 334–51.

Fraenkel, P. (2002). The helpers and the helped: viewing the mental health profession through the lens of September 11, *Family Process*, 41(1): 20–3.

Griffith, J.L. (2002). Living with threat and uncertainty: what the Kosovars tell us, *Family Process*, 41(1): 24–7.

Violence

Boland, C. (2008). Can violent men change? *Context: The Magazine for Family Therapy*, 97: 6–9.

Breunlin, D., Cimmarusti, R., Hetherington, J. and Kinsman, J. (2006) Making the smart choice: a systemic response to school-based violence, *Journal of Family Therapy*, 28(3): 246– 66.

- Cecchin, G., Lane, G. and Ray, W.L. (1992). *Irreverence and violence*, in G. Cecchin, G. Lane and W.L. Ray *Irreverence: A Strategy for Therapists' Survival*. London: Karnac.
- Coates, L. and Wade, A. (2007) Language and violence: analysis of four discursive operations, *Journal of Family Violence*, 22(7): 511–22.
- Cooper, J. and Vetere, A. (2005). *Domestic Violence and Family Safety: A Systemic Approach to Working with Violence in Families*. London: Whurr/Wiley.
- Omer, H., Schorr-Sapir, I. and Weinblatt, U. (2008). *Non-violent resistance and violence against siblings*, *Journal of Family Therapy*, 30(4): 450–64.

Working with children

- Carr, A. (2006). *Handbook of Child and Adolescent Clinical Psychology: A Contextual Approach*. London: Brunner-Routledge.
- Carr, A. (2008). The effectiveness of family therapy and systemic interventions for child-focused problems, *Journal of Family Therapy*, 31(1): 3–45.
- Carr, A. (2008). *What Works with Children, Adolescents and Adults? A Review of Research on the Effectiveness of Psychotherapy*. London: Routledge.
- Rober, P. (2008). Being there, experiencing and creating space for dialogue: about working with children in family therapy, *Journal of Family Therapy*, 30(4): 465–77.
- White, M. (1984). Pseudo-encopresis: from avalanche to victory, from vicious to virtuous cycles, *Family Systems Medicine*, 2(2): 114–24.
- White, M. and Morgan, A. (2006). *Narrative Therapy with Children and their Families*. Adelaide: Dulwich Centre Publications.
- White, T. and Chasin, R. (2006). *The child in family therapy: guidelines for active engagement across the age span*, in L. Combrink-Graham (ed.) *Children in Family Contexts: Perspectives on Treatment*. New York: Guilford Press.

Ελληνόγλωσση

Hoffman, L. (2006). Οικογενειακή θεραπεία. Μια προσωπική ιστορία, Μτφ. Κατερίνα Γαμβρουλά, Ελένη Σαμαρά, Επιμ. Βιολέτα Καφταντζή, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Boscolo, L., Cecchin, G., Hoffman, L. & Penn, P. (2007). Η συστημική οικογενειακή θεραπεία του Μιλάνου. Συζητήσεις για τη θεωρία και την πρακτική, Μτφ. Ανδρέας Τσάφος, Ελένη Σαμαρά, Επιμ. Βιολέτα Καφταντζή, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Schlippe, A. v. & Schweitzer, J. (2008). Εγχειρίδιο της Συστημικής Θεραπείας και Συμβουλευτικής, Μτφ. Έφη Μοτάκη, Επιμ. Βιργινία Ιωαννίδου, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Cecchin, G., Lane, G. & Ray, W.A. (2009). Ασέβεια. Μια στρατηγική επιβίωσης για θεραπευτές, Μτφ. Ελένη Σαμαρά, Επιμ. Βιολέτα Καφταντζή, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Angel, S. & Angel, P. (2010). Οι τοξικοεξαρτημένοι και οι οικογένειές τους. Μια συστημική προσέγγιση, Μτφ. Απόστολος Βερβερίδης, Δώρα Σιζοπούλου, Επιμ. Βιολέτα Καφταντζή, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Morgan, A. (2011). Τι είναι η αφηγηματική θεραπεία; Μια ευκολοδιάβαστη εισαγωγή, Μτφ. Αδάμ Χαρβάτης, Επιμ. Βιολέτα Καφταντζή, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Hoffman, L. (2012). Τα θεμέλια της οικογενειακής θεραπείας. Ένα εννοιολογικό πλαίσιο για την αλλαγή στα ανθρώπινα συστήματα, Μτφ. Ελένη Σαμαρά, Κατερίνα Γαμβρουλά, Επιμ. Βιολέτα Καφταντζή, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Bowen, M. (1974). Τρίγωνα στην Οικογένεια. Ανωνύμου, Για τη διαφοροποίηση του εαυτού, Μτφ. Έ. Γκίκα, Μ. Λεβή, Επιμ. Κ. Χαραλαμπίκη, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1996.

Elkaim, M. (1996). Αν μ' αγαπάς, μη μ' αγαπάς, Μτφ. Νίκος Χρηστάκης, Αθήνα: Κέδρος.

Gellert, S. (1990). Όμοιος ομοίω... ζευγαρώνει, Μτφ. Α. Νίκας, Αθήνα: Διογένης.

Josien, M., Βαγιάτης, Γ., Γιαννουλέας, Μ. (1995). Η επικοινωνία μέσα και έξω από τον εργασιακό χώρο, Μτφ. Γ. Αραμπατζής, Επιμ. Ν. Ε. Δέγλερης, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Lehmann, P. (2008). Βγαίνοντας από τα ψυχοφάρμακα, Μτφ. Άννα Εμμανουηλίδου, Θεσσαλονίκη: Νησίδες.

McGoldrick, M. & Gerson, R. (1999). Το Γενεόγραμμα. Εργαλείο αξιολόγησης για την οικογένεια, Μτφ. Άγγελος Νίκας – Καίτη Νικολάου, Αθήνα: Κέδρος.

McGoldrick, M. (2002). Ανοίγοντας τα παλιά σεντούκια, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Minuchin, S. (1974). Οικογένειες και Οικογενειακή θεραπεία. Μτφ. Φ.

Αναγνωστόπουλος, Γ. Ανδρεάδη, Α. Γεωργίου, Α. Μερτίκα, Ε. Χρυσικού, Επιμ. Φ.

Αναγνωστόπουλος, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2009.

Minuchin, S. (1986). Οικογενειακό καλειδοσκόπιο. Μτφ. Μ. Τσουμάρη, Επιμ. Δ. Σακκάς, Κ. Τσιάγκα, Αθήνα: Ερευνητές.

Napier, A. Y. (1995). Το ζευγάρι ο εύθραυστος δεσμός, Μτφ. Η. Ρόκου, Επιμ. Μ. Καιρή, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Napier, A. Y., Whitaker, C. (1978). Οικογένεια, μαζί όμως αλλιώς, Μτφ. Α. Νίκος, Αθήνα: Κέδρος, 2006.

Pasick, R. S., Meth, R. L., (2000). Άνδρες σε θεραπεία. Πρόκληση για αλλαγή, Μτφ. Α. Ζώτος, Επιμ. Σ. Ανδρεοπούλου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Pittman, F. (2007). Ο άνδρας σε κρίση, Μτφ. Α. Ζώτος, Επιμ. Μ. Καιρή, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Satir, V. (1989). Πλάθοντας ανθρώπους, Μτφ. Λ. Στυλιανούδη, Επιμ. Α. Νίκας, Αθήνα: Κέδρος.

Schweitzer, J. & Schumacher, B. (2006). Ψυχιατρική με αρχή, μέση και τέλος. Δρόμοι εξόδου από τη χρονιότητα, Μτφ. Άννα Εμμανουηλίδου, Θεσσαλονίκη: Νησίδες.

Watzlawick, P., Beavin Bavelas, J., Jackson, D. (2005). Ανθρώπινη επικοινωνία και οι επιδράσεις της στη συμπεριφορά. Τα πρότυπα, οι παθολογίες και τα παράδοξα, Μτφ. Άσπα Γολέμη, Επιμ. Κάτια Χαραλαμπάκη, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.